

AND NOW FOR SOMETHING COMPLETELY DIFFERENT*

*IN ZDAJ NEKAJ POPOLNOMA DRUGAČNEGA

Pred kratkim smo lahko na portalu RTVSLO prebrali članek »Prelomno odkritje pri shizofreniji – odkrili povezavo z določeno gensko variacijo« (<https://www.rtv slo.si/znanost-in-tehnologija/prelomno-odkritje-pri-shizofreniji-odkrili-povezavo-z-doloceno-gensko-variacijo/384527>), na katerega želim odgovoriti v tem besedilu.

Tako kot v znanosti tudi v medijih odmevajo predvsem biološke reprezentacije duševnih težav. Čeprav so slednje pomembne za razvoj razumevanja tega področja, razumem močno prevlado zgolj enovrstnih bioloških razlag kot škodljivo, saj vzame v obzir zgolj del zapletenega fenomena duševnih stisk. Družboslovni pristopi na tem področju rajši kot o boleznih govorijo o »psihosocialnih stiskah«, s čimer ne želijo zanemarjati resnosti težav, s katerimi se ljudje srečujemo, temveč želijo poudariti druge, družbene aspekte tovrstnih stisk. Raziskave v tej smeri so pokazale na vpliv travmatičnih izkušenj na kasnejši pojav psihoz, na medkulturne razlike obolevnosti za tovrstnimi »bolezni«. Psihotičnih izkušenj torej ne kaže razumeti zgolj kot spremenjenega kemičnega ravnovesja v možganih ali kot genske variacije, temveč tudi kot pomensko spremembo posameznikovega doživljanja resničnosti.

Po več kot 100 letih zgoščenega psihiatričnega raziskovanja lahko še vedno rečemo, da o organskih aspektih duševnih težav vemo izjemno malo. Malo vemo tudi o socialnih in kulturnih vidikih duševnih težav, saj sta se humanistika in družboslovje začela ukvarjati s to tematiko šele bistveno kasneje kot psihiatrija. Od 60. let naprej pa smo priča vse bolj aktivnim »uporabniškim« gibanjem, ki poudarjajo predvsem lastno izkušnjo tega, čemur psihiatrija pravi bolezen. Tem »bolezni« dajejo obraz in glas. Bolezni dobijo zgodbe. Tako »strokovnjaki iz izkušenj« stopijo izza odra, na katerem psihiatrija vehementno igra svojo znanstveno igro brez njih, protagonistov svoje izkušnje.

Mednarodna mreža Interoice je ena izmed najmočnejših, ko gre za poudarjanje psihosocialnih vidikov slišanja glasov in drugih psihotičnih izkušenj. Psihiatrija slednje razume kot znake bolezni, v poskusih razumevanja bolezni pa se vedno bolj naslanja na človeško biologijo. Na drugi strani pa Interoice poudarja, da so glasovi zgolj eden izmed možnih odgovorov na težke življenjske situacije. Recimo: glasove sliši 13 % ovdovelih ljudi, 30 % žrtev nasilja, 56 % žrtev posilstva ipd. V pionirski študiji o slišanju glasov sta Marius Romme in Sandra Escher ugotovila povezavo med slišanjem glasov in eksistenčno travmo kakršnega koli tipa pri 72 % ljudeh z diagnozo shizofrenije, pri 93 % ljudeh z diagnozo disociativnih motenj in pri 80 % ljudeh brez psihiatrične zgodovine. Travmatski dogodki, kakršni koli naj že bodo, ali boljše življenjska zgodba ima torej izjemen pomen za razumevanje duševnih, vedno predvsem psihosocialnih stisk.

Temu pa na žalost ne odgovarjajo niti psihiatrična raziskovalna dejavnost niti medijske reprezentacije. Študija Reada in kolegov iz leta 2009 je pokazala, da zgolj 0,3 % raziskav shizofrenije jemlje v poštev izkušnje posilstev in zgolj 0,9 % jih raziskuje pomen revščine za pojav duševnih motenj.

Psihiatrična veda je, obsedena z znanstvenostjo, objektivnostjo in pristopom, ki se opira na dejstva (*evidence-based*), skrčila svoj domet na neznanstveni tunel, kjer kot pomenske vidijo zgolj razlage, ki se osredotočajo na biologijo in delovanje možganov. Kot »prelomno točko v boju proti duševnim boleznim« vidijo v znanosti, očitno pa tudi v novinarstvu, predvsem dosežke *pravih* in *trdnih* znanosti. In tako vsakič znova odkrivamo nekaj popolnoma novega, kot pravi kolektiv Monty Python, citiran v naslovu tega prispevka.

Nekaj povezav za tiste, ki bi o vsem tem radi izvedeli še kaj več:

- Hunter, Noel (2016). Breaking News! The Cause of Schizophrenia Finally Discovered! (?). Glej: <http://www.madinamerica.com/2016/02/breaking-news-the-cause-of-schizophrenia-finally-discovered/>
- Read, John, Runciman, Olga in Dillon, Jaques (2016). In search of an evidence-based role for psychiatry. Glej: <http://www.future-science.com/doi/pdf/10.4155/foa-2015-0011>
- Slade, Mike in Longden, Eleanor (2016). Empirical evidence about recovery and mental health. Glej: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4647297/pdf/12888_2015_Article_678.pdf

Juš Škraban

Kakšne pa so vaše izkušnje? Iščemo pričevanja ljudi, ki imajo sami izkušnje s slišanjem glasov in vizijami. Drage bralke in bralci, svoje zgodbe in pripovedi nam lahko pošljete na naslov slihanjeglasov@gmail.com ali na poštni naslov Kralji ulice, Pražakova 6, 1000 Ljubljana, z dopisom »slišanje glasov«, in z veseljem jih bomo objavili v tej rubriki.

VABILO NA SEMINAR O SLIŠANJU GLASOV

V času od 16. do 18. maja bo v Ljubljani potekal seminar o slišanju glasov, ki ga bodo vodili strokovnjaki mednarodne organizacije Interoice (Dirk Corstens, Slobodanka Popović in Rachel Waddingham, slednja tudi sama z izkušnjo slišanja glasov in psihiatričnih hospitalizacij). Seminar bo v angleščini, a prevajan v slovenščino. Namenjen je vsem, ki jih zanima slišanje glasov, tistim, ki bi radi ustanovili, vodili ali sodelovali v podpornih skupinah za slišanje glasov, strokovnjakom in študentom, še posebej pa osebam, ki imajo lastne izkušnje s slišanjem glasov in podobnimi pojavi. Prosimo vse, ki vas seminar zanima in bi se ga radi udeležili, da nam na naslov slihanjeglasov@gmail.com sporočite svoj interes.

Bojan Dekleva